
Ústava ČR a Ústava SR z hlediska zakotvení mezinárodněprávních ustanovení

Vít Horáček

Prvním problémem, kterým se budeme zabývat, je zakotvení mezinárodněprávních ustanovení do dokumentu nejvyšší právní síly – ústavy. Zároveň se zmíníme o tom, co tvoří ústavní pořádek České republiky, neboť se objevuje otázka přednosti vnitrostátního právního předpisu před mezinárodněprávním předpisem jako rozhodující pro posuzování stupně ochrany lidských práv.

Druhým zkoumaným problémem je otázka vyřešení transformace mezinárodněprávního dokumentu do vnitrostátního právního řádu. Podáváme zde pouze kritiku zvoleného řešení v současné Ústavě ČR s tím, že se Ústava zaměřuje pouze na transformaci předpisů o ochraně lidských práv a svobod, protože český právní řád zatím dosud nejde tak daleko, aby v ústavním zákoně stanovil přejímání mezinárodněprávních dokumentů jiného charakteru než o ochraně lidských práv a základních svobod.

Nově se v Ústavě ČR objevuje ustanovení o Ústavním soudu mající přímou souvislost s mezinárodním právem. Jedná se především o to, že soudci jsou při svém rozhodování vázáni také mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách a rozhodují o souladu vnitrostátního ustanovení s mezinárodní smlouvou tohoto druhu. Dále se jedná o to, že soud může rozhodnout – a to je naprosto nové ustanovení – o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu.

Všechna výše uvedená ustanovení se částečně snažíme srovnat s Ústavou Slovenské republiky, neboť považujeme za vhodné upozornit na určité shodné a rozdílné prvky vzhledem k našemu bývalému společnému právnímu řádu a k rychlému vývoji směrem k určité rozdílnosti počínající právě již v základním právním dokumentu.

Ústavní pořádek a transformace mezinárodněprávních ustanovení do vnitrostátního právního řádu

Je samozřejmé, že v souvislosti s přijetím Ústavy a vůbec se vznikem nového státu muselo dojít k uspořádání právního řádu, a to i pro oblast mezinárodněprávních ustanovení, která dosud platila na území republiky. Rozhodující pro tuto sféru ustanovení byl zřejmě článek 112 Ústavy ČR, který právě stanoví platnost či neplatnost dokumentů, v nichž jsou mezinárodněprávní ustanovení zakotvena.¹

Odstavec první článku 112 stanoví *expressis verbis*,² co tvoří tzv. ústavní pořádek České republiky, tedy jaké předpisy jsou považovány za ústavní zákony.

Odstavec druhý je derogujícím ustanovením, které ruší dosud platnou Ústavu, ústavní zákon o československé federaci a všechny zákony, které je měnily či doplňovaly.

Odstavec třetí je důležitým konstatováním – stanovením právní síly dosavadních ústavních zákonů, které se od nabytí účinnosti Ústavy České republiky stávají předpisy majícími pouze sílu zákona, nikoli už tedy ústavního zákona.

Z tohoto článku je patrné, že do ústavního pořádku jsou zahrnuty jen takové dokumenty, které jsou považovány za nejdůležitější, prvotní. Ostatní jsou podřazeny pod kategorii „zákonů“.

Již nyní bude zřejmě potřeba zabývat se otázkou vztahu mezinárodněprávních dokumentů, které jsou podle Ústavy ČR bezprostředně závazné, a také otázkou zakotvení základních lidských práv do Ústavy. Podkladem pro takový rozbor musí být dvě základní uplatňované teorie, a to teorie o zakotvení základních lidských práv přímo v Ústavě a teorie o zakotvení základních lidských práv v jiném dokumentu s nejvyšší právní silou. Podle našeho názoru se nabízí i třetí možnost, a to zakotvení základních lidských práv tak, že prvotní, nezadatelná práva se zakotví v Ústavě a jejich detailní hmotněprávní a procesní ochrana apod. v jiném dokumentu, byť nižší právní síly. Pokud budeme takto nazírat na problematiku zakotvení základních lidských práv v českém právním řádu, musíme se zároveň zabývat otázkou transformace mezinárodněprávních ustanovení do vnitrostátního právního řádu, neboť podle Ústavy ČR jsou to pouze ratifikované a vyhlášené smlouvy o lidských právech a základních svobodách, které se stávají ve vnitrostátním právu bezprostředně závaznými a mají přednost před zákonem. Ostatní mezinárodní smlouvy nikoli.

V této souvislosti považujeme za nutné zmínit se o Ústavě SR, která právě šla tou – řekněme modernější – cestou, kdy základní lidská práva a svobody jsou zahrnuty přímo v Ústavě. Je samozřejmě otázkou, zda je toto řešení vhodnější. Zřejmě bude však záležet na tom, jakým způsobem a v jakém rozsahu budou tato práva zakotvena.

V bývalých socialistických státech, jak si toho povšimli experti Rady Evropy, se často projevují snahy o zakotvení co nejširších a nejvíce vyčerpávajících ustanovení z toho důvodu, aby nebylo možné tato práva různě vykládat a zneužívat jich. Zdá se, že i mnohé normy, které byly schváleny jako součást Ústavy Slovenské republiky, jsou velice obsáhlé a zřejmě mají svůj takřka shodný odraz v dalších vnitrostátních předpisech. Na druhé straně je to možné chápat v souvislosti s tím, že Ústava SR nevyjmenovává dokumenty tvořící ústavní pořádek, ale naopak podle našeho názoru ještě zužuje aplikaci a platnost mezinárodních dokumentů na území Slovenska, neboť v článku 11 stanoví:

„Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred jej zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobod.“

Tato věta může mít veliký dopad na ochranu lidských práv a svobod, neboť to bude státní moc, která rozhodne o tom, zda ta či ona úmluva zabezpečuje větší rozsah ústavních práv a svobod. Zároveň se pak stává pochopitelným rozsah zakotvení lidských práv v Ústavě. Nicméně je třeba podtrhnout tu skutečnost, že ustanovení mezinárodního práva nikdy nemohou derogovat normy Ústavy Slovenské republiky, ale pouze zákonů a nižších právních předpisů.

Zatímco tedy v České republice jsou ratifikované a vyhlášené smlouvy o lidských právech a základních svobodách bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem automaticky, ve Slovenské republice jen tehdy, když zabezpečují větší rozsah ústavních práv a svobod. Jak jsme již uvedli výše, státní moc zřejmě o tomto „*věčšom rozsahu*“ bude muset rozhodnout. Zdá se nejpravděpodobnější, že o těchto otázkách nebude rozhodováno až do eventuálního sporu, který bude muset rozhodnout moc soudní. A pokud dojde ke sporu konkrétně o této otázce, zřejmě to bude Ústavní soud, který podle článku 125, písmeno e Ústavy SR rozhoduje o souladu „*všeobecne záväzných právnych predpisov s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov*“. A dále podle článku 127 „*rozhoduje o sťažnostiach proti právoplatným rozhodnutiam ústredných orgánov štátnej správy, miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ktorými boli porušené základné práva a slobody občanov, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd*“.

Z těchto ustanovení podle našeho názoru vyplývá, že podle článku 11 Ústavy SR jde v podstatě o to, zda vnitrostátní předpisy jsou v souladu s mezinárodními smlouvami o základních právech a lidských svobodách, anebo zda ustanovení vnitrostátního řádu jsou nedostatečná – mezinárodněprávní ustanovení má větší rozsah, a proto bude aplikováno, a tedy by to měl být Ústavní soud, který rozhodne, zda vnitrostátní norma „je

v *súlade*“ a zároveň „*zabezpečuje menší rozsah ústavných práv a slobôd*“, takže je nutné, aby platila norma mezinárodního práva.

Pokud bychom srovnávali ustanovení Ústavy Slovenské republiky s ustanovením Ústavy České republiky, v článku 10 české Ústavy nalezneme ustanovení, které je šířeji pojato a směřuje k maximálně možné ochraně lidských práv garantované mezinárodním společenstvím v Evropě: „*Ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem.*“

Z hlediska vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva je třeba upozornit především na slova „*bezprostředně závazné*“, znamenající, že ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy nepotřebují již žádné (!) další procedury a jsou součástí vnitrostátního právního řádu, neboť zavazují všechny subjekty. A dále na slova „*mají přednost před zákonem*“, tzn. že jsou jim nadřazeny jen ústavní zákony.

V této souvislosti je nutné se zabývat otázkou právní síly mezinárodněprávních ustanovení o lidských právech taktó do vnitrostátního práva inkorporovaných. Vzhledem k tomu, že podle článku 112 Ústavy ČR netočí tyto mezinárodní úmluvy ústavní pořádek, nicméně mají přednost před zákonem, je těžké určit jejich právní sílu. Budeme-li se striktně držet teorie o síle právních předpisů, kde rozeznáváme ústavní zákony, zákony, vládní nařízení..., zdá se, že se mezinárodní úmluvy pohybují někde mezi silou ústavního zákona a zákona, čili že zde vzniká nová kategorie jakéhosi podústavního, či nadzákonného předpisu. Je jedno, jak – z hlediska právní teorie – tyto předpisy nazveme, zřejmě je však to, že to nejsou ani klasické „zákony“, ani „ústavní zákony“. Další otázkou je pak striktní dodržování základních zásad „*lex posterior derogat priori*“³ a „*lex specialis derogat legi generali*“⁴ které může být vzhledem k neurčité právní síle inkorporovaných mezinárodněprávních ustanovení dost komplikované.

Ještě k článku 10 Ústavy ČR. Je třeba se zmínit o možnosti širšího, či naopak užšího pojetí ustanovení o přímé závaznosti mezinárodněprávních ustanovení uvnitř vnitrostátního právního řádu. Případem užšího pojetí je Ústava Slovenské republiky (viz výše), případem širšího pojetí je Základní zákon Spolkové republiky Německo, který v článku 25 stanoví, že „*obecná pravidla mezinárodního práva jsou součástí spolkového práva. Mají přednost před zákony a zakládají práva a povinnosti bezprostředně pro obyvatele území Spolku*“.

Dalším prvkem Ústavy ČR souvisícím se vztahem mezinárodního a vnitrostátního práva je procedura schvalování mezinárodních smluv. Podle toho, zda mezinárodní smlouvu sjednává hlava státu, vláda nebo jednotliví ministři odpovědní za určitý resort, rozlišují se v praxi tzv. prezidentské, vládní a resortní smlouvy. Prezident (může však zmocnit další ústavní činitele) obvykle uzavírá smlouvy o nejzávažnějších politických otázkách a ty vyžadují ke své platnosti ratifikaci či předchozí souhlas Parlamentu.

Podle článku 49 Ústavy ČR: „*Mezinárodní smlouvy, vyžadující souhlas Parlamentu, schvaluje Parlament obdobně jako návrhy zákonů.*“ Tzn. že zde platí obdobně procedura schvalování podle článku 39 a následujících Ústavy. K zákonu–mezinárodní smlouvě se vyjadřuje vláda, poté se vyjadřuje Poslanecká sněmovna, a vysloví-li souhlas, postoupí zákon–mezinárodní smlouvu Senátu. Senát svým usnesením návrh buď schválí, nebo zamítne, nebo vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, anebo vyjádří vůli nezabývat se jím. Jestliže Senát návrh vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna ve znění schváleném Senátem. Jejím usnesením je návrh zákona přijat. Jestliže Poslanecká sněmovna neschválí návrh zákona ve znění schváleném Senátem, hlasuje znovu o návrhu zákona ve znění, v němž byl postoupen Senátu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců.

V odstavci 2 článku 49 Ústavy ČR je přesně stanoveno, že: „*Souhlas Parlamentu vyžadují smlouvy o lidských právech a základních svobodách, politické smlouvy a hospodářské smlouvy všeobecné povahy, jakož i smlouvy, k jejichž provedení je třeba zákona.*“

Článek 39, odstavec 4 Ústavy ČR stanoví, že k přijetí ústavního zákona a ke schvále-

ní mezinárodní smlouvy podle článku 10 (tedy mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách) je třeba souhlasu třipětinové většiny všech poslanců a třipětinové většiny přítomných senátorů. Z tohoto ustanovení je patrné, že v proceduře hlasování jsou tyto mezinárodněprávní dokumenty postaveny naroveň ústavním zákonům.

Mohli bychom se tedy vrátit k naší poznámce o jejich právní síle a zdůraznit argument svědčící o tom, že by se mohlo jednat o předpisy postavené naroveň dokumentům tvořícím ústavní pořádek. Toto tvrzení je však velice jednostranné, neboť jen z procedury přijímání dokumentu není možné určit jeho právní sílu, zvláště je-li ustanovením Ústavy stanoveno, byť nepřesně či nedostatečně, jeho místo v hierarchii všech právních předpisů.

Jiná procedura byla zvolena v Ústavě Slovenské republiky, už jen proto, že Národní rada Slovenské republiky nemá senát. Procedura schvalování mezinárodních smluv podle článků 83–86 Ústavy je celkově jednodušší. Článek 84, odstavec 2 stanoví: „*Na platné uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov, ak táto ústava neustanovuje inak.*“ Podle článku 86: „*Do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí najmä: ... e) pred ratifikáciou vysloviť súhlas s medzinárodnými politickými zmluvami, medzinárodnými hospodárskymi zmluvami všeobecnej povahy, ako aj s medzinárodnými zmluvami, na vykonanie ktorých je potrebný zákon.*“

Z toho vyplývá, že Ústava Slovenské republiky zde nevyžaduje kvalifikovanou většinu pro mezinárodní smlouvy o základních lidských právech a svobodách, neboť podle článku 84, odstavec 3 jen: „*Na prijatie ústavy, zmenu ústavy, ústavného zákona, na voľbu a odvolanie prezidenta a na vypovedanie vojny inému štátu je potrebný súhlas aspoň trojpäťinovej väčšiny všetkých poslancov.*“

Ústavní soud

Dalším důležitým ustanovením Ústavy České republiky je článek 87, který stanoví, že je to Ústavní soud, který rozhoduje o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním zákonem nebo s mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách ratifikovanými a vyhlášenými v České republice (článek 10).

Ústavní soud má pravomoc vyplývající přímo z Ústavy ČR rozhodnout o tom, že ustanovení zákona či nižšího právního předpisu je v rozporu s inkorporovanými mezinárodněprávními dokumenty. O vztahu inkorporované mezinárodní smlouvy a ústavního zákona se zde nehovoří zřejmě z toho důvodu, že se vychází z premisy, že stát je povinen uvést vnitrostátní právo do souladu s právem mezinárodním v oblasti, kde se zavázal plnit ustanovení mezinárodní úmluvy, již je smluvní stranou. Z toho důvodu zřejmě zákonodárce nepředpokládal, že by se mohlo stát, aby inkorporovaný mezinárodní dokument byl v rozporu s Ústavou či jiným ústavním zákonem. Pokud by však přece jen došlo k situaci, že by ústavní zákon byl v rozporu, musel by to být – nezávisle na Ústavě – Ústavní soud, který by rozhodl o tom či onom ustanovení a jeho souladu s ústavními předpisy.

V tomto okamžiku se musíme znovu vrátit k naší předchozí argumentaci týkající se ustanovení Ústavy Slovenské republiky ohledně rozhodování Ústavního soudu o tom, zda nějaké ustanovení mezinárodněprávního dokumentu zabezpečuje (či nikoli) větší rozsah ústavních práv a svobod.

V souvislosti s naší argumentací ohledně rozhodování o souladu ústavních předpisů s mezinárodněprávními dokumenty dojdeme k závěru, že zatímco česká právní úprava se víc otvírá mezinárodnímu právu (a koneckonců i z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyplývá, že to musí být mezinárodní právo, jehož dokumenty jsou přednostní, pokud jsme k nim přistoupili, a že tedy musíme dát do souladu vnitrostátní právní řád s mezinárodním právem), úprava slovenská si ponechává velkou rozhodovací pravomoc o tom, zda ustanovení mezinárodního práva, byť se zavázala smluvně ho plnit, přejme do vnitrostátního právního řádu a zda ho vůbec bude dodržovat v rámci vnitrostátního právního řádu. Je dokonce otázkou, zda tím, že rozhodne, že ustanovení vnitrostátního

práva je takové, že zabezpečuje větší rozsah ústavních práv a svobod, neporušuje mezinárodněprávní ustanovení, neboť vylučuje jeho účinnost pro vnitrostátní právní řád, a tudíž není jasné, zda sám stát chce toto ustanovení mezinárodního práva, kterým je vázán, dodržovat.

Ústavní soud ČR dále rozhoduje o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním zákonem, zákonem nebo mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách ratifikovanými a vyhlášenými v České republice (článek 10).

Další ustanovení článku 87, písmeno i je ustanovením zcela novým a velice důležitým, neboť Ústavní soud ČR je oprávněn rozhodnout i „o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak“.

Je to velice závažné především z toho důvodu, že po dlouhé době se zde přiznává rozhodovací pravomoc mezinárodního soudu. Je samozřejmé, že se bude jednat o taková rozhodnutí takových soudů, jejichž rozhodování se český stát podrobil dobrovolně. Ať to již bude přistoupením k mezinárodněprávnímu dokumentu typu Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách a uznáním rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, nebo uznáním kompetence soudního dvora v Haagu, pokud český stát ad hoc vysloví, že se podrobí rozhodování sporu u tohoto soudu, či v budoucnosti uznáním rozhodnutí Soudu Evropského společenství.

Pokud se týká konce věty, tj. slov „pokud je nelze provést jinak“, má se tím zřejmě na mysli, že soud bude rozhodovat o takovýchto opatřeních, nebudou-li rozhodnutí mezinárodního soudu respektována exekutivou, zákonodárnými sbory. Nebude-li tedy například podle rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, které uloží modifikace vnitrostátního právního předpisu, tento předpis novelizován v rámci doporučení mezinárodního soudu, bude na Ústavním soudu na základě jeho pravomocí, aby vyslovil nesoulad vnitrostátního ustanovení s mezinárodním právem a příslušný orgán státní moci je pak povinen toto napravit, a tím vlastně splnit rozhodnutí mezinárodního soudu.

Je třeba se zmínit také o článku 88, odstavec 2, který stanoví, jakými dokumenty se soudci musí při svém rozhodování řídit. Soudci Ústavního soudu jsou při svém rozhodování vázáni pouze ústavními zákony a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách ratifikovanými a vyhlášenými v České republice (článek 10). Z výše uvedeného je patrné, že hned od vzniku českého státu mají lidská práva velkou ochranu ve všech dokumentech, které mohou přispět k dodržování těchto práv v České republice.

Pokud se týká ustanovení Ústavy Slovenské republiky o Ústavním soudu, charakter jednotlivých ustanovení je obdobný, i když pochopitelně neznějí stejně či jsou rozpracována do víc článků a odstavců. Na rozdíl od Ústavy ČR zakotvuje i oprávněné subjekty k podání návrhu Ústavnímu soudu. Konkrétně jde o článek 130 Ústavy, který stanoví: „*Ústavný súd začne konanie, ak podá návrh... každý, o ktorého práve sa má konať v prípadoch ustanovených v čl. 127.*“ Podle něho Ústavní soud rozhoduje o stížnostech proti právoplatným rozhodnutím ústředních orgánů státní správy, místních orgánů státní správy a orgánů územní samosprávy, jimiž byla porušena základní práva a svobody občanů, pokud o ochraně těchto práv a svobod nerozhoduje jiný soud. Zřejmě se zde zavádí jakési apelační právo slovenských občanů dovolat se spravedlnosti, pokud se domnívají, že byla rozhodnutím nějakého orgánu porušena jejich práva, a to přímo k Ústavnímu soudu, není-li možné, že na základě jiných předpisů by mohl o tomto porušení rozhodnout jiný soud. Je třeba podtrhnout, že toto právo stížnosti je pouze do rozhodnutí „*ústredných orgánov štátnej správy, miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy*“, nikoli tedy do rozhodnutí soudních orgánů!

V článku 130, odstavec 3 se dokonce stanoví: „*Ústavný súd môže začať konanie aj na podnet právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv.*“ Zde se expresis verbis stanoví právo kohokoli iniciovat zahájení řízení před Ústavním soudem

(nemá však povinnost toto řízení zahajovat, ale záleží na jeho zvážení, zda ho zahájí – srovnaj slovo „může“), pokud namítají porušení svých práv. Již se nespecifikuje, o jaká práva by se konkrétně mělo jednat. Je však zřejmé, že se nemíní pouze lidská práva, protože v takovém případě by nemělo smysl zmiňovat právnické osoby. Je zřejmě třeba vycházet z článků 125–130 Ústavy, kde se přesně stanoví, o čem soud může rozhodnout. V takovém případě může jít o porušení práv osob pouze v souvislosti s přijetím nějakého právního předpisu (článek 125), nebo o porušení práv v souvislosti s kompetencemi orgánů (článek 126), o porušení práv rozhodnutím orgánů, avšak pouze pokud byla porušena základní práva a svobody občanů (článek 127). Posledně zmíněný článek se tedy netýká vůbec právnických osob. Spornou jistě bude otázka, zda článek 128, který stanoví, že soud podává výklad ústavních zákonů, se může nějakým způsobem dotýkat práv osob. Zřejmě jedině v tom, že by nějaký orgán špatně vykládal určitý předpis, a tím by porušil práva osoby. Ta by se pak mohla domáhat rozhodnutí soudu podle článku 128. Posledními porušitelnými právy by snad mohla být i práva, o nichž rozhoduje soud podle článku 129 – ověření mandátu poslance, ústavnost a zákonnost voleb, výsledky referenda, rozpuštění či pozastavení činnosti politické strany. Toto bychom považovali za výklad „v rámci ústavy“, tedy de maiore ad minus,⁶ protože podle článku 130, odstavec 3 by pak soud rozhodoval jen o takových právech, která by mohla být v souvislosti s výše uvedenou věcnou příslušností soudu.

Vzniká však otázka, zda odstavec 3 článku 130 nezakládá příslušnost Ústavního soudu započít řízení kdykoliv, kdy podle svého uvážení bude mít za to, že fyzická či právnická osoba namítá porušení svých práv. Potom by však bylo toto ustanovení o věcné příslušnosti nesprávně zařazeno do článku zabývajícího se zahájením řízení před soudem. A z tohoto vychází také argumentace a contrario,⁷ že zákonodárce zamýšlel tímto ustanovením (a proto ho zařadil do tohoto článku o zahájení řízení) pouze tu skutečnost, že se v rámci příslušnosti soudu může domáhat svých práv právnická i fyzická osoba.

Ústavní soud tedy rozhoduje mimo jiné o souladu všeobecně závazných právních předpisů s mezinárodními smlouvami vyhlášenými způsobem stanoveným pro vyhlásování zákonů. A podle článku 144, odstavec 2 jsou soudci vázáni při svém rozhodování i mezinárodní smlouvou, jestliže to stanoví Ústava nebo zákon. Na rozdíl od Ústavy ČR jsou soudci slovenského Ústavního soudu vázáni zákonem – není blíže specifikováno, zda ústavním či jiným, a mezinárodními smlouvami jen za podmínky, že to stanoví Ústava nebo zákon.

* * *

Cílem článku bylo nastínit problematiku ochrany zejména základních lidských práv a svobod v rámci Ústavy České republiky a Ústavy Slovenské republiky. Domníváme se, že v současnosti všechny tyto úvahy vyplývají pouze z lex scripta a že teprve čas ukáže, zda a jak určitá ustanovení zmíněných ústav mají svá opodstatnění a zda budou funkční v rámci českého či slovenského právního řádu.

¹ „Článek 112

(1) Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

(2) Zrušují se dosavadní Ústava, ústavní zákon o československé federaci, ústavní zákony, které je měnily a doplňovaly, a ústavní zákon České národní rady č. 67/1990 Sb., o státních symbolech České republiky.

(3) Ostatní ústavní zákony platné na území České republiky ke dni účinnosti této Ústavy mají sílu zákona.“

² Výslovně.

³ Později vydaný zákon ruší/deroguje zákon vydaný dříve.

⁴ Zvláštní zákon ruší/deroguje zákon obecný.

⁵ V daném případě (případ od případu).

⁶ Od obecného ke speciálnímu, od širšího k užšímu.

⁷ Proti, naproti tomu.